



GREENPEACE

Suomen Luonnonsuojeluliitto

18.2.2022
Helsinki

Arvoisat ministerit

Hiilineutraali Suomi 2035 -tavoite on herättänyt ansaittua kansainvälistä huomiota. Hallitus lunastaa lupauksensa äänestäjilleen ja jättää pysyvän positiivisen jäljen myös laajemmin, kunhan tekee riittävät päätökset tavoitteen toteuttamisesta.

Hallitus on luvannut, että taakanjakosektorin osalta uusi Keskipitkän aikavälin ilmastopoliittinen suunnitelma (KAISU) varmistaa hallituksen ilmastopoliittisten tavoitteiden toteutumisen.

Tutkimuslaitosten riippumattomien arvioiden mukaan KAISU-luonnoksen toimet eivät kuitenkaan vielä riitä. Tutkimuslaitokset korostivat LULUCF-joustoön luottamisen riskejä ja ohjauskeinojen puutteellisuutta. Ne myös kyseenalaistivat kuntien ja kuluttajien toimien lisäisyyden. Jotta päästövähennykset toteutuvat riittäväällä varmuudella, tarvitaan Ilmastopaneelin ja Syken mukaan vähintään 1 Mt lisää toimia vuoteen 2030 ja VTT:n mukaan 1,8 Mt (tai 0,7 Mt mikäli joustoja käytetään täysimääräisesti).

Jaamme tutkimuslaitosten huolen ja suhtaudumme KAISU-luonnoksessa esitettyihin toimiin liittyviin epävarmuuksiin tätäkin kriittisemmin. Alla olevaan taulukkoon olemme koonneet KAISU:n lausuntokierroksella esiintuomiamme suurimpia puutteita ja niiden päästövaikutuksia 2030 mennessä:

Päästövähennyksiä on korvattu LULUCF-joustoilla	0,4
Oletetaan EU:n liikenteen ja lämmityksen päästökaupan toteutuvan	0,4+0,1+0,1*
Maatalouden ohjauskeinot puuttuvat	0,6**
Lisäisyys hataralla pohjalla***: kunnat, kuluttajat, teollisuus	0,2+0,2+0,3
Politiikkauran (WAM) toimenpiteiden vajaus	0,2****
Päätösvaje, yhteensä vähintään	2,5 Mt CO2e

* liikenne + työkoneet + lämmitys

** Hallitus on asettanut tavoitteeksi, että maatalouden khk-päästöt vähenevät 29 % vuodesta 2005 vuoteen 2035 mennessä. Tämän edellyttää arviomme mukaan, että maataloussektorin päästöjä pitää vähentää nykytasosta vähintään noin 1 Mt vuoteen 2030 mennessä, mutta KAISU-luonnoksen toimien vaikutus on vain 0,4 Mt.

*** Kuluttajien ja kuntien odotetaan tekevän lisäisiä toimia ilman, että yhteiskunta osoittaa tukea näiden toimien toteutukseen.

**** Suhteessa EU:n taakanjakosektorin Suomen velvoitteiden tasoon 17,2 Mt vuonna 2030.

Päästövähennyksiä ei tule korvata LULUCF-joustoilla, eli maankäyttösektorin hiilinieluilla, sillä ne eivät ole yhteismittallisia. Pysyvien ja todellisten päästövähennysten on oltava ensisijaisia. Kuten KAISU-luonnoksen sivulla 158 todetaan, Suomen ei ole syytä luottaa siihen, että joustoja voisi ylipäätään käyttää EU velvoitteiden täyttämiseen vuoden 2030 jälkeen. Tästä seuraa, että taakanjakosektorin todellisiin päästövähennyksiin pitää nyt satsata.



GREENPEACE

Suomen luonnonsuojeluliitto

Lisäksi KAISU-luonnokseen sisältyy useita toimenpiteitä, joiden päästöjä vähentävä vaikutus on hyvin epävarma. Siksi tarvittaisiin merkittävä varmuusmarginaali, jotta paketti olisi hallituksen poliittisiin tavoitteisiin nähden uskottava.

Vaadimme, että hallitus sisällyttää maaliskuussa käsiteltävään KAISU-ohjelmaan erityisesti seuraavat toimet:

1. Kansallinen liikennepolttoaineiden päästökauppa

Suomen tulee tehdä päätös kansallisen liikenteen päästökaupan käynnistämisestä. Kansallista järjestelmää voidaan tarvittaessa muokata siinä tapauksessa, että EU-tason uusi päästökauppa toteutuu komission ehdotuksen pohjalta. Kansallinen tieliikenteen päästökauppa tarvitaan sen varmistamiseksi, että liikenteen ja työkoneiden päästöt vähenevät riittävän nopeasti. Kansallista liikenteen päästökauppaa liikenteen päästövähennysten varmistajana kannattivat lausunnoissaan myös Suomen ilmastopaneeli ja Suomen ympäristökeskus.

2. Maatalouden päästöjen vähentäminen

Hallitus ilmoitti joulukuussa 2021, että maatalouden tavoitteeksi on sovittu päästöjen vähentäminen 29 prosentilla vuoteen 2035 mennessä. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi tarvittavien toimenpiteiden koostaminen HERO-ohjelmaksi on vielä käynnissä. Arvioimme tässä vaiheessa, että taakanjakosektorilla tilastoitavia päästöjä tulisi vähentää vähintään 1,0 Mt vuoteen 2030 mennessä.

KAISU-luonnokseen sisältyvien niin sanottujen WAM-toimenpiteiden päästövähennysvaikutukseksi on kuitenkin arvioitu vain noin 0,4 Mt vuoteen 2030 mennessä ja 0,5 Mt vuoteen 2035 mennessä. Päätösraja on siis huomattava, vaikka toteuttamiskelpoisia keinoja on tutkijoiden toimesta esitetty. Päästöjen vähentäminen edellyttää muutoksia turvemaiden viljelyyn sekä nautatalouteen. Turvemaiden käytön muutokset vähentävät myös maankäyttösektorin CO₂-päästöjä.

Esitämme, että KAISU-toimenpideohjelmaan lisätään ainakin näitä ohjauskeinoja:

- Uusien peltojen raivaus erityisesti turvemaiden lisäksi lisää päästöjä. Raivausta tulisi hillitä raivauskiellolla tai -maksulla. Tämä toimenpide tukisi myös metsäkadon pysäyttämistavoitteita, johon Suomi on sitoutunut.
- Turvepeltojen metsitys kannattaa ripeästi aloittaa niin sanotuista hylätyistä pelloista, jotka eivät enää ole viljelykäytössä.
- Kosteikkoviljelyn pinta-alatavoitteeksi on asetettava 50 000 hehtaaria vuoteen 2030 mennessä. Toteutus vaatii panostuksia sekä tutkimus- ja kehitystyöhön, että maanomistajille suunnattuja tukia esimerkiksi tarjouskilpailujen muodossa.
- Vero-ohjauksella edistetään lypsylehmien metaanipäästöjä vähentävän rehun käyttöä.
- Vero-ohjauksella ja julkisilla hankinnoilla vauhditetaan siirtymää kasviproteiinien tuotantoon ja kulutukseen.

Maataloustuotannon osalta HIISI-skenaariotyö perustui hyvin epätodennäköiseen ja ei-toivottuun oletukseen siitä, että elintarvikkeiden kotimainen kysyntä ei juuri muuttuisi vuosina 2019–2050. Pidämme erittäin todennäköisenä ja toivottavana, että suomalaiset siirtyvät kasvipainotteisempaan ruokavalioon. Ilmastoruokaohjelman luonnoksen tavoitteena on lihan kokonaiskulutuksen vähentäminen kolmanneksella nykytasosta. Siltä osin kuin suomalaiset kuluttavat kotimaisia elintarvikkeita, ruokavalion muutoksilla mahdollistetaan suomalaisen maatalouden päästöjen vähentäminen. Jos peltoalan tarve vähenee, on odotettavissa, että kokonaislannoituksen määrä vähenee, mikä puolestaan vähentää lannoituksesta johtuvia taakanjakosektorin päästöjä.



GREENPEACE

Suomen  luonnonsuojeluliitto

3. Ilmastolain mukaisen suunnittelun ja vaikuttavuuden seurannan parempi koordinaatio:

Mielestämme on hyvin ongelmallista, että vielä tällä kierroksella KAISU ja MISU valmistellaan eri aikataulussa ja sidosryhmien osallistumismahdollisuudet valmisteluun ovat hyvin erilaiset. Kokonaiskuvan hahmottaminen on näin ollen hyvin vaikeaa, eikä sidosryhmien ole mahdollista varmistaa, ettei KAISUn ja MISUn rajapinnoissa ole aukkoja tai päällekkäisyyksiä esimerkiksi maatalouden osalta. Ilmastolakia on muutettava niin, että jatkossa ilmastopoliittiset suunnitelman valmistellaan synkronoidusti.

Lopuksi:

KAISU-luonnos ei ole läpäissyt hallituksen itse asettamaa uskottavuustestiä. Lausuntokierroksella ja tutkimuslaitosten arvioinneissa on kuitenkin esitetty runsaasti ehdotuksia, joista hallitus voi koostaa toimenpidepaketin, joka varmistaa tarvittavien päästövähennysten toteutumisen taakanjakosektorilla.

Hallituksella on nyt erinomainen mahdollisuus tehdä tiedepohjaista ilmastopoliittikkaa.

Kunnioittaen

WWF Suomi
Liisa Rohweder, pääsihteeri

Greenpeace
Juha Aromaa, apulaismaajohtaja

Suomen Luonnonsuojeluliitto
Tapani Veistola, vt toiminnanjohtaja.